

První hybridní sympozium
mezinárodní Etnochoreologické skupiny
při ICTM si vzalo na mušku ekonomiku
a předávání znalostí v tanci

Lucie Hayashi

Po třiceti úspěšných ročnících symposia, které Etnochoreologická studijní skupina při ICTM oslavila v roce 2018 v Szegedu, se plánované bienále muselo odsunout kvůli pandemii a 31. setkání tak proběhlo v létě 2021 v litevské Klaipedě. Český taneční výzkum má v rámci této platformy stabilní podporu, neboť tato nejstarší studijní podskupina světové organizace (s tehdejšími názvem International Folk Music Council) byla založena v roce 1962 právě v Československém Gottwaldově. Síť tanečních folkloristů za tu dobu otevřela svou náruč dalším vědeckým přístupům a v současnosti se její členové zabývají nejen etnochoreologií, ale také taneční analýzou, historiografií, sociologií či antropologií. Platforma pravidelně vítá nové metodologické přístupy v oblasti tanečního výzkumu, podporuje začínající badatele a reflektuje aktuální umělecká a společenská témata.

Sympozium se každé dva roky věnuje dvěma vybraným tématům, která tvoří těžiště prezentací a diskusí. V roce 2019 byla vyhlášena témata „Tanec a ekonomika“ a „Přenos tance“. Prezentace ani workshopy nikdy neprobíhají paralelně a od účastníků se očekává aktivní účast na celém sympoziu. Díky tomu je konferenční týden pravidelně intenzivním zážitkem, prostorem

pro prezentaci, utříbení a diskusi o vlastním výzkumu, ale pro také navázání cenných přátelských a pracovních vztahů.

Navzdory nepříliš příznivému vývoji situace se komunita rozhodla setkání dále neodkládat a uspořádat sympozium hybridně; část příspěvků tedy proběhla prezentčně, část účastníků byla připojena online. A ačkoliv se organizátoři snažili, seč mohli, aby předešli veškerým technickým problémům a splnili očekávání přítomných i virtuálních hostů, tento formát jasně ukázal, proč je právě platforma ICTM pro taneční badatele dlouhodobě jedinečná. Jsou to cenné mezilidské vztahy, přátelské debaty, povzbuzení a otázky, pocit sounáležitosti a komunita, jež jednotlivé členy motivují k dalšímu výzkumu, přehodnocení jejich teorií či argumentací, posunu ve vlastním myšlení. Hybridní formát umožnil sdílení příspěvků, ale ve velké míře omezil další komunikaci mezi Klaipedou a přijímači nepřítomných vědců. Z osmdesátky prezentujících se jich na půdě Univerzity Klaipeda sešla přibližně třetina, což dokazuje houževnatost i nadšení skupiny. Největší národní zastoupení měla právě česká delegace, která si připravila čtyřčlenný panel na téma „Tanec a ekonomika“ s názvem „Tanec jako komodita: Jak a pro koho“.

Tanec a ekonomika

Téma ekonomických aspektů tance vyzvstalo v logické návaznosti na minule diskutované téma tance a politiky, neboť ekonomické procesy jsou v mnoha vrstvách zásadní pro kontext taneční kultury. Tanec má značný význam při vytváření sociálních vazeb a ustavování mocenských vztahů v rámci komunity. Nicméně ekonomickým aspektům tance, široce chápaným jako různé směnné vztahy mezi komunitami a uvnitř komunit, se dosud ve vědeckém výzkumu věnovalo jen málo pozornosti. Zkoumání specifických způsobů, jakými se tanečníci a tanec zapojují do vzájemně se ovlivňujících světů směny, peněz, práce, zboží a obchodu, a toho, jak na sebe tyto světy navzájem působí, rozšiřuje naše chápání role tance v kontextu skutečných životů a konkrétních sociálních situací.

Příspěvky účastníků přinesly mnoho zajímavých pohledů na komodifikaci tanců, rituálů, tanečních praktik i tanečníků či diváků. Šlo o příklady vlivů trhu jak na tance folklorních tradic (např. příspěvky, které přednesli Idris Ersan Küçük z Turecka, Corina Iosifová z Rumunska, paní Chi-fang Chao z Okinawy, Daniela Stavělová z ČR), tak třeba na tance společenské (příspěvky Ivany Katarinčićové z Chorvatska, Daniely Machové z ČR). Proměně ekonomického začlenění taneční kultury a profese v historických souvislostech se věnovali například Mehmet Öcal Özbilgin z Turecka, Theresa Jakobsova z Německa, Mridupankhi Rajkumariová a Anuran Dasgupta z Indie, Arzu Öztürkmenová z Turecka nebo Dorota Gremlicová z ČR. Mnoho autorů se pak zabývalo ekonomickou hodnotou práce tanečníků nebo

pedagogů a jejich postavením ve společnosti (např. Ann R. Davidová z Velké Británie, Marie-Pierre Gibertová z Francie, Lily Antzakaová z USA, Elina Seyeová, Ayla Joncheereová nebo Lucie Hayashi z ČR).

Panelová prezentace tanečních badatelek působících na HAMU – Doroty Gremlicové, Lucie Hayashi, Daniely Machové a Daniely Stavělové – se zaměřila na tanec jako kulturní kapitál vtěleného stavu, který má podobu dlouhodobých dispozic mysli a těla. V kontextu komodifikace tance, kdy se artefakt stává zbožím, má tržní cenu a je nediferencovaný, se věci dosud považované za jedinečné hodnotí jako běžné, standardizované a nevyjimečné. Komodifikace znamená přeměnu vztahů dříve nezatižených obchodem v obchodní vztahy směny, nákupu a prodeje. Proces komodifikace tance badatelky ukázaly z různých úhlů pohledu na konkrétních případových studiích z českého prostoru. Obecný přehled Lucie Hayashi otevřel otázky tanečníka jako nositele kulturního a společenského potenciálu, kterým je smysl pro disciplínu, spolupráci, trpělivost, empatii atd. Příspěvek Doroty Gremlicové představil v historické perspektivě reflexi vlastního ekonomického statusu a tržního potenciálu tanečníka a zabýval se vnímáním tance a tanečníka jako zboží v rámci jeho společenského a uměleckého postavení či politického postoje. Daniela Machová nahlédla na unikátní česko-slovenský fenomén kurzů společenského tance pro mládež jako na kulturní produkt, s cílem zdůraznit jeho ekonomický dopad a finanční hodnotu v české společnosti. Prezentace nastínila přínos kurzů společenského tance ze dvou různých pohledů,

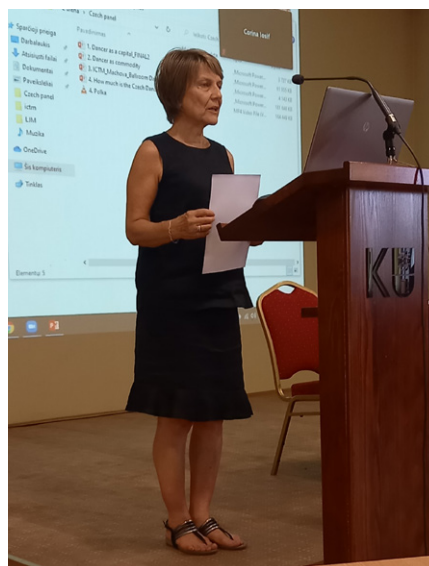
Prof. Mgr. Dorota Gremlicová, Ph.D.

Mgr. MgA. Lucie Hayashi, Ph.D.

MgA. Mgr. Daniela Machová, Ph.D.

Doc. Mgr. Daniela Stavělová, CSoc.

z hlediska makro- i mikroekonomie. V závěrečném příspěvku Daniely Stavělové se panel vrátil k otázce role cestovního ruchu v komodifikaci tance a otevřel hodnotový diskurz, v němž se předpokládá, že vnitřní a posvátná kulturní sféra hodnoty existuje nezávisle na její nestabilní a profánní sféře ekonomické.

Přenos tance

Druhý blok sympozia se zaměřil na téma přenosu tance. Tento pojem může zahrnovat široké spektrum významů. V obecném smyslu znamená komplexní procesy přenosu tance mezi těmi, kdo ho přenášejí, a těmi, kdo ho přijímají. Transmise je aktem získávání nebo předávání znalostí, ale je to také způsob přijímání, jako například proces výuky tance. Co se skutečně předává, když někdo vyučuje nebo se učí tanec? Je to forma, vzorce pohybů, rytmus, styl, tradice, světonázor? Jsou všechny tyto prvky předávány současně, nebo postupně? Jak jsou vzájemně propojeny v závislosti na různých kontextech? Jaká je role jednotlivce v procesu předávání? Toto téma vyzvalo k příspěvkům zabývajícím se otázkami různých způsobů předávání tance v živých tradicích a/nebo v tanečních revivalech, tancích ve školách.

Úvodní řecký panel se věnoval přenosu tanečních znalostí napříč regiony nebo etniky, přičemž zaujal zejména příspěvek Giorgose Fountzoulase ohledně výuky tanců pro imigranty. Zachováním hodnoty tance při jejím přenosu se zabývali například László Felföldi z Maďarska, Dalia Urbanavicieneová z Litvy, Tvrtko Zebec v rámci chorvatské

kultury a Nick Green s Liz Mellishovou v kultuře rumunské. Dalším námětem se stala genderová tematika v tanci a jeho výuce, v oboru tanců lidových i společenských, například v příspěvku Sevi Bayraktarové ohledně lidového tance v Turecku, Anne von Bibra Whartonové z USA, Sille Kapperové z Estonska nebo Dory Pál-Kovácsseové z Maďarska. Posledním – a nakonec nejvíce diskutovaným námětem – byla změna způsobů přenosu tance během pandemie. Zásadní příspěvky ohledně zpochybnování esence tance kvůli digitalizaci výuky, představení i samotných tanečních událostí přednesly Georgiana Goreová z Francie a Marie Koutsoubaová z Řecka.

Díky prezentaci různých témat z oblasti tance a ekonomiky, jež jsou zásadní pro problematiku v České republice, bylo možné v debatě získat podněty od odborníků z jiných zemí ohledně toho, nakolik jsou tato témata společná či rozdílná. Formát sympozia nabídl řadu formálních i neformálních diskusí, jejichž závěry jsou pro český taneční výzkum inspirací a přínosem v otázkách metodologie i zaměření. Pro příští mezinárodní sympozium ve Slovinsku v roce 2022 bylo zvoleno právě téma formy, vlivů a metod tanečního výzkumu, který v posledních letech díky mezinárodní diverzitě vykazuje jisté inovace, ale přesto je nutně ovlivněn lokální historickou, politickou i ekonomickou situací. Čeští badatelé byli srdečně vyzváni, aby se sympozia opět zúčastnili, protože právě jejich pohled jakožto zástupců země, která stála v minulém století u vzniku této skupiny, je velmi zásadní.